

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПО ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КАДРІВ У БАВАРІЇ

Виконано аналіз особливостей підготовки поліцейських кадрів у поліцейських навчальних закладах Баварії та визначено особливості структурно-функціональної побудови системи організації на загальнодержавному (федеральному) та місцевому рівнях.

Ключові слова: Баварія, органи поліції, підготовка поліцейських кадрів, поліція готовності, структура поліцейських закладів.

Постановка проблеми. Теоретичне та практичне значення застосування досвіду та реформування поліцейської системи підготовки кадрів у спеціалізованих навчальних закладах ФРН на прикладі федеральної землі Баварії. Увагу також слід приділити виявленню загальних чинників ефективності діяльності поліцейських, що досягаються значною мірою поєднанням професійної підготовки поліції а також застосування набутих навичок та вмінь у практичній діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій. Сучасний стан поліцейської освіти та організаційно-правове забезпечення навчального процесу у відомчих закладах освіти Німеччини надає необхідність для розвитку та ефективного функціонування кадрового потенціалу, системи роботи з персоналом та якісного функціонування служби в органах поліції та вимагає високого ступеня розвитку правового регулювання підготовки майбутніх поліцейських. Науково-практичне підґрунтя для роботи в цьому напрямі склали загальнотеоретичні наукові праці й розробки В. Б. Авер'янова, Г. В. Атаманчука, О. М. Бандурки, І. П. Антонова, А. П. Герасимова, Н. П. Матюхіної, В. П. Петкова, М. В. Білоконя та інших учених, ко-трі розробляли теоретичні та методичні основи управління а також підготовки в органах внутрішніх справ а також зарубіжних учених і практиків таких як Шерман, Г. Шнайдер, В. Штерн та ін.

Метою статті є аналіз і узагальнення особливостей підготовки поліцейських кадрів та розглянуто структуру поліцейських навчальних закладів підготовки поліції в Баварії.

Викладення основного матеріалу дослідження. Актуальність удосконалення системи професійної підготовки правоохоронних органів різних країн підтверджується збільшенням необхідності реформування правоохоронних органів країн Європейського Союзу та одним з пріоритетних напрямів вказано на підвищення рівня професійної підготовки поліцейських сил. Сам підхід, способи, методи та методики цієї підготовки відрізняються в залежності від країни і виду підрозділу.

Оскільки у межах аналізу дослідження неможливо охопити питання професійної підготовки правоохоронців всіх країн світу, доцільно розглянути як приклад Німеччину (Баварія).

Для Німеччини високий рівень освіти – запорука успіху в майбутньому. Специфіка підготовки у вищих професійних школах полягає в її цілеспрямованій орієнтації на вимоги практики. Для вищих професійних шкіл характерний більш тісний взаємозв'язок теоретичної і практичної підготовки. Не залишається поза увагою підготовка поліцейських кадрів у ФРН, яка здійснюється в рамках програм, складених Поліцейською академією. До навчання поліцейських у ФРН відносяться дуже серйозно і тривалість курсу навчання складає 2,5 роки. Перший рік присвячується вивченню основ теорії і практики поліцейської діяльності, за ним іде рік служби в діючих підрозділах під керівництвом досвідчених наставників, після цього – ще півроку теоретичного навчання, яке завершується іспитом на звання поліцейського. Поліцейські школи мають хорошу навчальну базу і раціонально поєднують навчання теорії і її закріплення практикою. На практичних заняттях майбутні поліцейські набувають різноманітні навички: від автопереслідування в міських і сільських умовах до стрільби по рухомих цілях. Особлива увага приділяється загально фізичній підготовці, плаванню й заняттям різними видами спорту. До теоретичного курсу входить вивчення федеральних законів і законів окремих земель, процедур розслідування злочинів, основ регулювання транспорту, способів надання першої медичної допомоги, проблем взаємодії з населенням. Особливе місце відводиться на відпрацювання правильним методам втручання і затримання – від цього в основному залежить відношення до поліції в цілому, а також вивченню науки про поведінку людини. [4, 6].

Навчання в академії здійснюється на основі різнопредметного підходу, що гарантує поліцейським можливість проводити операції і приймати рішення з урахуванням різних політичних,

соціальних і правових факторів.

Поліцейська академія є не тільки головною в єдиній загальнонаціональній системі підготовки поліцейських кадрів різного рівня, але й основним центром науково-дослідницької діяльності, розробок у сфері охорони правопорядку. На базі Поліцейської академії проводяться курси підвищення кваліфікації керівного складу, які відвідують до 2000 чоловік на рік, у тому числі і слухачі із різних країн світу. Поліцейська академія має постійні робочі контакти з аналогічними організаціями в багатьох країнах і здійснює обмін інформацією по всіх питаннях, пов'язаних з діяльністю органів охорони правопорядку. Для ознайомлення з останніми досягненнями в поліцейській діяльності академією випускається багато звітів на рік і регулярно провадяться семінари і зустрічі, у тому числі і міжнародні. У навчальних програмах з підготовки фахівців для поліцейських служб велике місце належить напрацюванню навичок і вмінь роботи з науково-технічними засобами, котрі надзвичайно широко застосовуються в роботі поліції.

Під час навчання кадрів, службової підготовки в поліції ФРН вивчається спеціальний курс «Робота з населенням». Для поліцейської системи у досить великій кількості готуються працівники відділів психологічної, соціальної роботи, зв'язків з населенням, громадськими організаціями, засобами масової інформації.

Поліція ФРН працює в складі Міністерства внутрішніх справ, яке має компетенцію, значно ширшу від МВС інших країн і фактично контролює всі сфери внутрішнього життя країни. У відповідності з цим побудована і національна система підготовки кадрів поліції у ФРН [5, с. 75].

Основними правоохоронними інститутами в Німеччині є Федеральна поліція (Bundespolizei), Земельна поліція (Landespolizei) і Федеральне відомство кримінальної поліції (Bundeskriminalamt).

Поліцейська система Федеративної Республіки Німеччина має довготривалу історію, великий досвід боротьби зі злочинністю й охорони громадського порядку, що тісні взаємозв'язки між собою. Усе це накладає відбиток на організацію підготовки кадрів для них, змушує враховувати усі здобутки минулого і сучасного дня, широко розвивати міжнародну кооперацію не лише в питаннях безпосередньо правоохоронної діяльності, а й навчання, стажування, обміну досвідом персоналу поліцейських служб та органів.

Підготовка кадрів для органів внутрішніх справ у кожній країні потребує тісної взаємодії відомчих навчальних закладів (це ж стосується і відомчої вузівської науки). Серед беззастережних здобутків поліцейської освіти в Німеччині є її висока технічна оснащеність, прикладність навчального процесу і наукових досліджень, навчання конкретної роботи, вироблення навичок і вмінь (часто доведених до автоматизму). Тут готуються фахівці з конкретних напрямів діяльності, адаптовані до реальних умов. [2, с. 36].

У Німеччині утворилася збалансована національна поліцейська система, що складається з двох категорій суб'єктів, а саме чотирьох спеціалізованих поліцейських відомств загальнодержавного рівня (Федерального відомства кримінальної поліції, Федеральної поліції, поліції готовності та поліції Бундестагу), а також поліцейських відомств федеральних земель.

Поліцейська система Федеративної Республіки Німеччина має довготривалу історію, великий досвід боротьби зі злочинністю й охорони громадського порядку, що тісні взаємозв'язки між собою. Усе це накладає відбиток на організацію підготовки кадрів для них, змушує враховувати усі здобутки минулого і сучасного дня, широко розвивати міжнародну кооперацію не лише в питаннях безпосередньо правоохоронної діяльності, а й навчання, стажування, обміну досвідом персоналу поліцейських служб та органів.

Поліція Німеччини включає в себе: федеральні та земельні органи. Федеральні органи поліції Німеччини очолює міністерство внутрішніх справ. Воно має значно ширшу компетенцію ніж МВС України. Фактично контролює всі питання, пов'язані із внутрішньою безпекою в державі. Воно є багатофункціональним державним органом, який в поліцейській сфері довгий час залишається лише контролюючою інстанцією.

З 1983 року МВС ФРН стало вищим органом по прийняттю рішень в галузі суспільної безпеки. Поліція ФРН наділена правами арешту, затримання, обшуку, допиту, проведення оперативно-розшукових заходів, збору відповідної інформації, перлюстрації, придушення антиконституційних дій та ін. Організаційна структура поліції відображає адміністративно-територіальний устрій ФРН, обумовлена його федеративною формою. В поліцейській системі виділяють федеральний і земельний рівні, а також муніципальні органи загальної безпеки. Таким чином поліцейська система Німеччини відноситься до напівцентралізованого типу управління.

Найважливішою ланкою федеральної поліції є федеральна кримінальна поліція. Федеральне відомство по кримінальних справах (Bundeskriminalamt- ВКА) як спільна служба федерації і земель була створена на основі Закону «Про створення федерального відомства по кримінальних справах», що вступив в силу 15 березня 1951 року. Штаб-квартира ВКА знаходиться у Вісбадені. До функцій федеральної кримінальної поліції як центральної служби належить: збір та аналіз інформації (включає центральні служби з карткового обліку злочинів та проведенню судовомедичних експертиз, центральну службу з управління об'єднаною електронною мережею з передавання поліцейських даних, що поділяється в свою чергу на федеральну і земельну статистику: аналізу злочинів, надання підтримки поліції у роботі щодо запобігання злочинів, спостереження за дотриманням законів і науково-дослідницької роботи в галузі криміналістики). Взагалі, федеральна кримінальна поліція служить центром інформації та зв'язку між усіма поліцейськими службами Німеччини [1,3].

Проте цю установу наділено не лише функціями координації діяльності поліції земель, а й безпосередньо виконавчими функціями. Федеральна кримінальна поліція має право проводити кримінальне розслідування на прохання земельної влади або за приписом федерального міністра внутрішніх справ. Вона розслідує злочини, пов'язані з наркотиками, фальшивомонетництвом, використанням зброї та вибухівки, злочини, що мають політичне забарвлення, злочини проти власності, економічні злочини а також запобігає терористичній діяльності. Співробітників Федерального відомства кримінальної поліції готує Федеральний коледж громадської адміністрації. Федеральне відомство також пропонує можливість проходження практики по десяти різних напрямках.

Поліція земель (Polizeider Bundeslndern) є узагальнюючою дефініцією, що охоплює сукупність органів поліції суб'єктів Федерації, підпорядкованих безпосередньо міністрам внутрішніх справ земель (або сенаторам внутрішніх справ у містах Берлін, Гамбург і Бремен). Органи поліції у більшості випадків утворюються урядами земель (урядовими президіями) та діють на підставі ухвалених ландтагами земель спеціальних законів про поліцію, що визначають організаційну структуру земельної поліції, її завдання. Поліція земель виконує класичні поліцейські завдання, забезпечує охорону публічного порядку, надає допомогу населенню в усуненні загроз для публічної безпеки тощо.

Поліція німецьких земель традиційно складається з таких елементів: кримінальної поліції; охоронної поліції; поліції охорони порядку на воді; транспортної (дорожньої) поліції; поліції готовності; земельних відомств кримінальної поліції; органів поліцейського управління (адміністрації). За обсягом виконуваних повноважень поліція земель поділяється на державну (земельну), окружну, повітову і міську (муніципальну). Вся поліція землі підпорядкована МВС, за винятком міської поліції, яка перебуває у віданні органів міського самоврядування і фінансується з міського бюджету.

Органи поліцейського управління інтегровано до земельних систем державного управління. Вищою ланкою поліцейського управління земель вважається Міністерство внутрішніх справ, очолюване міністром (сенатором). Середній управлінський щабель органів поліції у більшості земель репрезентують урядові президії або окружні (районні) уряди. Нижчий рівень поліцейської управлінської драбини формується на рівні міст і районів (поліцейські президії, поліцейські дирекції, районні поліцейські органи). У територіальних громадах діють поліцейські дільниці з охорони правопорядку (головні поліцейські вахти (караули), поліцейські станції, пости тощо), на основі яких організовано повсякденну поліцейську службу.

Керівні фахівці для органів поліції громадської безпеки та кримінальної поліції земельного або федерального рівня, проходять навчання в академії підготовки командного складу (Polizeiführungsakademie (PFA)), яка знаходиться в м. Мюнстер. З 2006 року академія поступово трансформується в німецький університет поліції.

Після закінчення навчального закладу (школи чи інституту поліції) для всіх службовців є обов'язковим проходження психологічних тренінгів як підвищення кваліфікації мінімум один раз на три роки. З цією метою співробітниками Інституту підвищення кваліфікації поліції Баварії розроблено тренінг «ПАКЕТ» – поліцейський антистресовий комунікативний тренінг, який проводиться протягом двох тижнів і має на меті не тільки оптимізувати психологічне вміння й навички, а й «лікувати душу». Таку концепцію проведення тренінгу обґрунтовують провідні фахівці ЦПС(центральна психологічна служба) поліції Баварії, які вважають, що **службовці силових структур потребують психологічної допомоги та терапії більшою мірою, ніж працівники інших професій** [7, с. 10].

Незважаючи на унікальність поліцейських структур в різних федеральних землях, загальна організація поліцейських служб залишається більш-менш однаковою і представлена наступним чином:

Земельне відомство кримінальної поліції (Landeskriminalamt). Займається питаннями забезпечення безпеки на земельному рівні, боротьбою з незаконним обігом зброї і вибухових речовин; розслідує особливо небезпечні злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів; веде боротьбу з організованою злочинністю; боротьбу з відмиванням грошових коштів; розслідує злочини, скоєні особами, які займають високе суспільне становище; розслідує справи, пов'язані з викраденням культурних цінностей. Виступає в ролі центрального органу, відповідального за організацію аналітичних досліджень, обробку даних, організацію спеціального навчання підготовки, координує слідчі заходи;

У м. Бамберг (Баварія) знаходиться Президія баварської поліції готовності де проводиться також підготовка майбутніх поліцейських починаючи від вступних екзаменів до початку роботи в практичних підрозділах. У Баварії існує серйозна конкуренція між навчальними закладами поліції та вузами економічної сфери, адже більшість випускників шкіл віддають перевагу економіці. Щоб привернути увагу молоді до роботи в силових структурах, у поліції ведуть активну роботу щодо заохочення особового складу до подальшого вступу у вищі навчальні заклади поліції, яких у Баварії є сім відділень поліції готовності, в таких містах як Мюнхен, Айхштет, Вюрцбург, Нюрнберг, Кьонігсбрунн, Дахау і Суро. У вищевказаних навчальних закладах навчання поліцейських триває 2,5 років. За цей час студенти вивчають 18 предметів, які стосуються виключно їхньої спеціальності, двічі проходять практику, а наприкінці здають державні екзамени. Після закінчення навчального закладу у них є вибір – іти у поліцію чи у групу спеціального призначення.

В Баварії також знаходяться два вищих навчальних заклади по підготовці поліцейських (Fachhochschule), які знаходяться в містах Фюрстенфельдбрук і Зульцбах-Розенберг. Кількість претендентів на здобути поліцейську освіту сягає там біля 4000 осіб на рік.

Висновки. Отже, слід зазначити, що підготовка кадрів поліції з 90-х років ХХ ст. здійснюється у відомчих навчальних закладах трьох рівнів. До першого рівня належить початкова підготовка в школах поліції, що включає вивчення загального, спеціалізованого та завершального курсів, а також складання іспитів на право заміщення посад молодшого начальницького складу. Випускники шкіл отримують атестат про середню поліцейську освіту. Другий рівень – підготовка середнього начальницького складу, яка здійснюється у вищих школах поліції з видачею диплома про вищу спеціальну (поліцейську) освіту. Третій рівень – підготовка старшого начальницького складу в провідній національній поліцейській академії з видачею сертифіката про вищу поліцейську управлінську освіту. Вже більше десяти років європейський освітній простір залучено до Болонського процесу. На сьогодні в 11 з 27 країн – учасниць ЄС – випускники поліцейських коледжів або інститутів отримують освіту, що прирівнюється до відповідної освіти, яку одержують випускники цивільних вузів. Поліцейські коледжі та інститути цих держав інтегровані в Болонський процес. Тому всі вони мають свої спеціальні програми навчання, які не завжди кореспондують з університетськими програмами. Разом з цим мінусом слід назвати і плюси участі поліцейських освітніх закладів у Болонських угодах. Це – можливість майбутньому поліцейському працювати співробітником поліції не тільки на батьківщині, але і, при бажанні, у будь-якій країні Євросоюзу. Також слід указати на можливість після закінчення поліцейського інституту займати будь-які посади в цивільних структурах своєї країни або іншої держави ЄС. Досвід попередніх років засвідчив необхідність збільшення годин для підготовки поліцейських сил швидкого реагування ЄС, що також повністю відповідає рекомендаціям шефів поліції країн – членів Євросоюзу.

Варто зазначити, що серед безумовних здобутків поліцейської освіти в розвинених країнах таких зокрема як ФРН слід назвати її високу технічну оснащеність, прикладний характер навчального процесу і власне наукових досліджень, вироблення навичок і вмінь, часто доведених до автоматизму. Тут готують фахівців з конкретних напрямів правоохоронної практики, адаптованих до реальних умов. Це, безперечно, той стандарт, якого має прагнути МВС України.

Список використаних джерел:

1. Антонов И. П. Полиция ФРГ / И. П. Антонов. – М., 2004.
2. Бельский К. С. Полиция и правовое государство / К. С. Бельский // Полицейское право. – 2005. – № 1(1). – С. 96–100.
3. Губанов А. В. Полиция зарубежных стран. Организационно-правовые основы, стратегия и тактика деятельности / А. В. Губанов. – М. : МАЭП, 1999. – 286 с.
3. Проневич О. С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі

та України: порівняльно-правовий аналіз : монографія / Проневич О. О . – Х. : НікаНова, 2011. – С. 295–296

4. Федченко О. Структура поліцейських органів держав ЄС та правове регулювання їх діяльності / О. Федченко // Актуальні проблеми управління та службово-оперативної діяльності органів внутрішніх справ у сучасний період розвитку державності України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 26 жовт. 2007 р. – К. : МП «Леся», 2008. – С. 72–77.

5. Organisation der Bayerischen Polizei. Polizei-Führungsakademie // Jahresbericht. Reichsgesetzblatt. – 1995.

6. Schulte R. Vom Polizeiführer zum Sicherheitsmanager, Anforderungen des Lernunternehmens Polizei als seine Führungskräfte. Referat. – Lilienberg 24–25 September 1996. – S. 10.

H. P. Харчук

СТРУКТУРА УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ПО ПОДГОТОВКЕ ПОЛИЦЕЙСКИХ КАДРОВ В БАВАРИИ

Резюме. Выполнен анализ особенностей подготовки полицейских кадров в полицейских учебных заведениях Баварии и определены особенности структуры функционального построения системы органов полиции на общегосударственном (федеральном) и местном уровнях.

Ключевые слова: Бавария, органы полиции, подготовка полицейских кадров, полиция готовности, структура полицейских учреждений.

N. Kharchuk

STRUCTURE OF EDUCATIONAL TRAINING INSTITUTIONS OF POLICE STAFF IN BAVARIA

The analysis of the characteristic of police staff training educational training institutions of police in Bavaria is made. These are determined characteristics of structural and functional structure of police forces system at the state and local levels.

Keywords: Bavaria, law enforcement agencies, police staff training, special police service, structure of police establishments.